

Становище

На Фискалния съвет относно Отчета за изпълнението на
бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2017 г.

Законът за бюджета на Държавното обществено осигуряване е основният финансов документ на социалноосигурителната система, с който се изпълнява определената за годината държавна осигурителна политика.

Той съдържа консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване и бюджетите на отделните социални фондове, съобразно спецификата на осигурителните рискове, съвкупността на осигурените лица и изискванията на единната бюджетна класификация.

Съгласно чл. 6, ал.1, т. 4 от Закона за Фискалния съвет и автоматичните корективни механизми (ЗФСАКМ), Фискалният съвет изготвя мотивирано становище по отчета за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване, в рамките на процедурата по съгласуване на проекти и актове за разглеждане на заседание на Министерски съвет.

I. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ

Отчетът за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване (ЗБДОО) за 2017 г., е разработен в съответствие изискванията на нормативните документи, които регламентират дейността на Държавното обществено осигуряване през отчетната година.

Основните параметри, които следват от изпълнението на бюджета на ДОО за 2017г. са показани в табл. 1

Табл. 1 Основни параметри на ДОО по години

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2016
Среден осигурителен доход	618	638	683	722	768	821	6,9%
Мин. ОД самоосигуряващи се лица	420	420	420	420	420	460	9,5%
Максимален осигурителен доход	2000	2200	2400	2600	2600	2600	0,0%
Среден размер на всички пенсии	271	294	308	320	331,6	345,5	4,2%
Минимална работна заплата	290	310	340	360	420	460	9,5%
Средногодишен брой пенсионери хил. души	2217,6	2195,9	2179,9	2178,9	2185,2	2169,2	-0,7%
Средногодишен брой осигурени лица хил. души	2770	2729,8	2735,1	2753,8	2763,3	2779,8	0,6%

Източник: Фискален съвет по данни на НОИ

Както се вижда от таблица 1, налице е запазване нивото на максималния осигурителен доход, докато средния осигурителен доход и минималния осигурителен доход за самоосигуряващи се лица през 2017 г. нараства съответно с 6,9% и 9,5% в сравнение с предишната година.

Минималната работна заплата отбелязва ръст от 9,5% за 2017 г. в сравнение с 2016 г.

Средногодишният брой осигурени лица през 2017 г. е с 0,6% повече от 2016 г., докато средногодишният брой на пенсионерите в страната през 2017 г. намалява с 0,7%.

II. ОБЩО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ В КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДОО

Табл. 2 Приходи, разходи и дефицит по бюджета на ДОО за 2015 г.- 2017 г. (в хил.лв.)

Показатели (хил.лв.)	2015г.	2016 г.	2017г.	Изменение през 2017 г. спрямо 2016 г.	Изменение през 2017 г. спрямо 2016 г. (%)
ПРИХОДИ	4 850 025,00	5 238 070,7	6 023 047,0	784 976,3	14,9%
РАЗХОДИ	9 761 899,00	10 188 000,8	10 558 597,9	370 597,1	3,6%
ДЕФИЦИТ	4 911 874,00	4 949 930,1	4 535 550,9	-	-

Източник: Фискален съвет по данни на НОИ

От таблица 2 се вижда, че през последните три години се наблюдава тенденция за нарастване както на приходите, така и на разходите. Дефицитът по бюджета на ДОО за 2017 г. достига най-ниска стойност за последните три години - 4 535 550,9 хил. лв.

В Доклада за изпълнението на бюджета на ДОО през 2017 г. е констатирано преизпълнение по отношение на общите приходи в размер на 371 059,0 хил.лв., което представлява 6,6 % над заложеното по план.

В структурата на приходите основна роля за преизпълнението изиграват постъпилите приходи от осигурителни вноски, чийто общ размер е 5 914 007,3 хил.лв. Тяхното преизпълнение за 2017 г. е в размер на 299 269,3 хил.лв. т.е. 5,3%.

Като основни причини за това преизпълнение се посочва нарастването в броя на осигурените лица за 2017 г. с 12,5 хил.(0,5%) над плана, нарастването на отчетения осигурителен доход с 58,27 лв.(7,6%) и преизпълнението с 56 496,8 хил.лв. (35,4%) по отношение планираните приходи от осигурителни вноски за трудова злополука и професионална болест.

По отношение неданъчните приходи, също се отчита стабилно нарастване от 71 772,2 хил.лв. над планираното по бюджет, което е в размер на 38 315,0 хил.лв. Разпределението им е както следва: 6 294,6 хил.лв. приходи и доходи от собственост (незпълнение с 8,0%), глоби, санкции и наказателни лихви – 26 822,2 хил.лв. (преизпълнение с 21 622,2 хил.лв.) и други приходи – 76 970,4 хил.лв. (преизпълнение с 50 695,4 хил.лв.).

В структурата на разходите за 2017 г. най-голям дял заемат разходите за пенсии – 9 007 188,3 хил.лв., които нарастват с 3,4% в сравнение с предходната година.

III. ОТЧЕТ НА ПРИХОДИТЕ В КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ

Таблица 3 Сравнение на приходите по КБДОО по години

ПОКАЗАТЕЛИ	2015г.	2016г.	2017г.	Изменение 2017/2016г.
Постъпили приходи - общо (хил.лв)	4 850 025,00	5 238 070,70	6 023 047,00	14,99%
Приходи от осигурителни вноски (хил.лв.)	4 798 107,40	5 064 900,70	5 914 007,30	16,76%
Отчетен среден осигурителен доход (лв.)	704,44	747,72	824,36	10,25%
Неданъчни приходи (хил.лв) в т.ч.	52 872,40	174 227,00	110 087,20	-36,81%
- Приходи и доходи от собственост	5 976,30	6 296,10	6 294,60	-0,02%
- Глоби, санкции, наказателни лихви	18 055,50	22 801,70	26 822,20	17,63%
- Други приходи	28 840,60	145 129,20	76 970,40	-46,96%

Източник: Фискален съвет по данни на НОИ

Увеличението в постъпилите приходи за 2017 г. е 14,99% или 346 834,10 хил.лв. в сравнение с предходната година.

Приходите от осигурителни вноски за 2017 г. бележат ръст от 16,76% в сравнение с предходната година.

Средният осигурителен доход е нараснал със 76,64 лв. (10,25%) до 824,36 лв.

Неданъчните приходи, макар и надхвърлящи с над 50% заложеното в бюджета на ДОО за 2017г. г., бележат спад от 36,81% в сравнение с предходната година.

IV. ОТЧЕТ НА РАЗХОДИТЕ В КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ

Таблица 4 Отчет на разходите в Консолидирания бюджет на ДОО

ПОКАЗАТЕЛИ	2015г.	2016г.	2017г.	Изменение 2017/2016 г.
Разходи за пенсии (хил.лв.)	8 445 512,1	8 736 973,4	9 008 228,1	3,1%
Разходи за социални помощи и обезщетения (хил.лв.)	1 250 125,2	1 381 315,0	1 473 903,3	6,7%
Разходи за програми, дейности и служби по социално осигуряване, подпомагане и заетост (хил.лв.)	66 241,0	69 702,0	76 459,4	9,69%

Източник: Фискален съвет по данни на НОИ

Разходите в Отчета на ДОО регистрират нарастване по всички направления. Като относителен дял най-висок ръст в сравнение с предходната година отбелязват разходите за програми, дейности и служби по социално осигуряване, подпомагане и заетост – 9,69%, следвани от разходите за социални помощи и обезщетения – 6,7% и разходите за пенсии – 3,1%.

В абсолютно изражение най-голямо увеличение през 2017 г. в сравнение с предходната година бележат разходите за пенсии – 271 254,7 хил.лв., следвани от разходите за социални помощи и обезщетения – 92 588,3 хил.лв. и разходите за програми, дейности и служби по социално осигуряване, подпомагане и заетост – 6 757,4 хил.лв.

V. ОТЧЕТ НА ТРАНСФЕРА ОТ ЦЕНТРАЛНИЯ/ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ В БЮДЖЕТА НА ДОО

За отчетната 2017 г. бюджетът на ДОО е получил трансфер от държавния бюджет в размер на 4 557 449,3 хил.лв. при първоначално планиран размер от 4 723 575,8 хил.лв. Разликата се дължи на:

- Допълнителен трансфер от 243,7 хил.лв. по чл. 16 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите и чл. 4 т.3 от Закона за ветераните от войните;
- Намаление с 313 877,7 хил.лв. на трансфера за покриване на недостига от средства, поради постъпване на допълнителни приходи от осигурителни вноски.
- Допълнителен трансфер от централния бюджет в размер на 3 809,5 хил.лв. за поети данъци върху доходите на физическите лица, съгласно чл. 161 от ЗПФ;
- Допълнителен трансфер от централния бюджет в размер на 51 500,0 хил.лв. за изплащане на еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. април 2017 г. по ПМС 47/08.03.2017 г.
- Допълнителен трансфер от централния бюджет в размер на 49 300,0 хил.лв. за изплащане на еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. декември 2017 г. по ПМС 253/16.11.2017 г.
- Получен трансфер в размер 10 390,3 хил.лв. от Сребърния фонд за фонд „Пенсии“.
- Получен трансфер в размер 32 507,7 хил.лв. от Сребърния фонд за фонд „Пенсии за лица по чл. 69“

VI. ИЗВОДИ ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ЗА 2017 Г.

1. Приходите от осигурителни вноски – 5 691 млн. лв. са увеличени спрямо очакваното за 2017 г. с 5,3%. Увеличението се постига главно за сметка на увеличението на средния осигурителен доход (7,3%) и минималното увеличение на броя на осигурените лица (0,5%).
2. Изпълнен е разчетеният трансфер от централния/държавния бюджет за покриване на недостига от средства за осигурителната система в размер на 4 185,6 млн. лв.
3. Установява се **трайна тенденция за намаляване на дефицита на системата и за намаляване на размера на трансфера от държавния бюджет за покриване на недостига от средства на системата на ДОО.**
4. Продължава приетата политика за увеличаване на общия размер на средствата, които се отпускат за пенсии. Отчетените разходи общо за пенсии за 2017 г. са 9007,1 млн. лв. Предвидените средства за пенсии са с 3,1 % повече в сравнение с изпълнението на разходите за пенсии за 2016 г. Динамиката на разходите за пенсии по години е показана в табл.5

Табл. 5 Разходи за пенсии по години (в хил.лв.)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2017	2017/2017*
Разходи за пенсии	7 255,10	7 784,50	8 084,10	8 381,20	8 680,00	8 975,8	9007,1	0,3%

*По ЗБДОО

Източник Фискален съвет по данни на НОИ

- ✓ Запазва се тенденцията разходите за пенсии да надхвърлят 9,0 на сто от БВП, като за 2017г. се отчита – 9,1% (за 2014 – 9,7%, 2015 – 9,5%, а за 2016 - 9,2%).
- ✓ В структурата на разходите на ДОО разходите за пенсии са 85,3%, като разходите за обезщетения и помощи достигат до 14%.

5. Броят на пенсионерите е намалял незначително спрямо 2016г. – с 0,6% и достига до 2 169 237.

- ✓ **Общият брой на пенсионираниите се лица през годината е 97 637, или с около 10% по-малко от 2016г.**
- ✓ **Броят на получилите пенсия за инвалидност поради общо заболяване през 2017г. е 25 628, което е 33,1% от пенсиониралите се през годината.**
- ✓ **С около 72,2% е намалял броят на пенсиониралите се по чл.69 (МВР и МО) в сравнение с 2016г.**
- ✓ **Пенсионерите по чл.69 (МВР и МО), които са прехвърлили средствата си от УПФ и получават пълен размер на пенсиите си, са 30 219.**

6. Трайна е положителната тенденция на увеличаване на средния размер на пенсиите.

- ✓ **Средният размер на пенсията през 2017 г. достигна до 345, 6 лв., при среден размер за 2016 г. – 331,6 лв. т.е. нарастване с 3,8 на сто.**

Табл. 6 Среден размер на пенсиите по години (в лв.)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2017	2017/2016
Среден размер на всички пенсии	271	294	308	320	331,6	343,9	345,6	3,8%

*По ЗБДОО

Източник Фискален съвет по данни на НОИ

- ✓ **Максимален размер на пенсията получават 54 421 пенсионери (2,5% от общия брой). Разликата до определения им размер на пенсията е 11,7 млн. лв. месечно.**

6. Брутният и нетният коефициент на заместване на дохода за 2017 г. запазва своето равнище - съответно от 42,1%, и 53,9%.

7. Средният осигурителен доход продължава да расте. За 2017г. достигна 821 лв. , или ръст от 6,7 %. Увеличението е за сметка на административно въздействие: нарастване на минималната работна заплата - с 9,7%, установяване по-високи осигурителни прагове – с 2,6% и увеличение на учителските заплати с 15%.

8. Продължава негативната тенденция за увеличаване на броя на дните, ползвани за временна неработоспособност поради общо заболяване и средствата, които се изплащат за обезщетение. За 2017г. дните, за които се изплащат обезщетения достигат до 20 175 хиляди дни. Отчетът показва отново ръст спрямо заплануваните в ЗБДОО с 18,7%, и общ ръст спрямо отчета за 2016г. - 21,3%.

Табл. 7 Временна неработоспособност „Общо заболяване“

	2014	2015	2016	2017*	2017	2017/2017*	2017/2016
изплатени работни дни хил. дни	14 469	15 344	16 602	17 000	20 145	18,5%	21,3%
изплатени средства хил. лв.	351 591	390 822	445 920	459 308	508 820	10,8%	14,1%

Източник: ФС, по данни на НОИ

Сериозно растат и средствата, които се отделят за изплащане на обезщетения – достигат до 508,8 млн. лв. и се увеличават спрямо предната година – с 14,1 % . В тези суми не се включват средствата, които изплащат работодателите за първите 3 дни, които за 2016г. са около 144 млн. лв.

Ммнението на ФС е, че тези средства за сметка на работодателите и на ДОО ще достигнат не по-малко от 700 млн. лв. през 2018г., а дните, за които се изплащат обезщетения - до 25 - 27 000 хиляди дни.

VII. ПРЕПОРЪКИ

1. Фискалният съвет счита, че в отчета липсват предложения за повишаване ефективността на средствата, с които разполагат фондовете на ДОО;
2. Продължава да се забавя решаването на проблемите, свързани с отпускането на инвалидните пенсии за общо заболяване и с експертизата на работоспособността. Продължава негативната тенденция около 33 на сто от отпусканите пенсии за сметка на ДОО да са инвалидни пенсии за общо заболяване;
3. Фискалният съвет счита, че е необходим по-стриктен контрол върху дейността по болничните листа. Трябва да се ограничи тенденцията за увеличаване на броя на дните, ползвани за временна неработоспособност поради общо заболяване и средствата, които се изплащат за обезщетение.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ФИСКАЛНИЯ СЪВЕТ:**

/ПРОФ. БОРИС ГРОЗДАНОВ/

